

Lausunto luonnoksesta STM:n asetukseksi työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksen kustannuksiin valtion varoista vuonna 2021 myönnettävästä avustuksesta

Kiitämme mahdollisuudesta lausua otsikon mukaisesta asetusluonnoksesta.

Työterveyshuollon erikoislääkärikoulutusta on vuodesta 2005 alkaen tuettu erillisrahoituksella, alkuun määräaikaisin järjestelyin ja 1.1.2020 alkaen toistaiseksi voimassa olevalla lailla (ns. Rahoituslaki 1109/2019). Luonnosteltu asetus liittyy tähän rahoituslakiin.

Rahoituslailla Työterveyslaitokselle myönnetään valtion talousarvion rajoissa valtion varoista laskennallisin perustein **avustusta kustannuksiin, jotka aiheutuvat yliopiston hyväksymän koulutusohjelman mukaisesta työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksesta.**

Työterveyslaitos voi maksaa avustuksesta korvausta yliopistoille ja palvelujen tuottajille niiden antaman työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksen kustannuksista. Lisäksi Työterveyslaitos voi käyttää avustusta itse antamansa työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksen kustannuksiin.

Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella säädetään avustuksen suuruudesta, sen kohdentamisesta sekä perusteista ja menettelytavoista, joilla korvausten suorittamisesta yksityisille terveystalvelujen tuottajille ja työnantajan ylläpitämille työterveysasemille päätetään.

STM:n asetuksella 1272/2019 säädettiin vuodelle 2020:

- rahoituksen kokonaismääräksi 2,9 miljoonaa €, josta
- Työterveyslaitokselle 1 120 000 €
- Helsingin, Itä-Suomen, Oulun, Tampereen ja Turun yliopistoille työterveyshuollon klinisen opettajan tai yliopisto-opettajan tehtävän palkkaus- ja muihin kustannuksiin maksetaan kullekin yliopistolle enintään 81 000 €.
- Helsingin, Itä-Suomen, Oulun, Tampereen ja Turun yliopistoille muihin erikoislääkärikoulutuksesta aiheutuviin sekä yliopistojen yhteisestä virtuaaliyliopistosta aiheutuviin kustannuksiin yhteensä 400 000 € käytettäväksi työterveyshuollon erikoislääkärikoulutukseen sekä sen kehittämiseen ja valtakunnalliseen koordinointiin.
- yksityisille terveystalveluiden tuottajille ja työnantajan ylläpitämille terveysasemille enintään 750 € yliopiston hyväksymän koulutusohjelman mukaista eriytyvän koulutuksen koulutuskuukautta ja kutakin koulutuksessa ollutta lääkäriä kohden korvauksen enimmäismäärän 975 000 € rajoissa (ns. kouluttajalääkärien korvaus).

Nyt lausunnolla oleva asetusaluonnos vuodelle 2021 pitää rahoituksen kokonaismäärän ennallaan (2,9 M€), mutta se sisältää useita merkittäviä muutoksia:

- Työterveyslaitoksen osuutta nostettaisiin 120 000 €,
- yliopistojen osuus kliinisen opettajan kustannuksista jaettaisiin kaikille yliopistoille kokonaissummana (kullekin yliopistolle kohdennetun osuuden sijaan), joka olisi 40 000 € pienempi kuin 2020,
- yliopistojen yhteisen työterveyshuollon virtuaaliyliopiston rahoitusta vähennettäisiin yhteensä 40 000 € ja
- koulutuspaikkojen osuutta vähennettäisiin 40 000 €.

Yliopistojen ja koulutuspaikkojen rahoitusten vähentäminen tapahtuu samaan aikaan, kun 1.8.2020 voimaan tulleen opetussuunnitelman (OPS) mukaan yliopistoille ja koulutuspaikoille on annettu uusia tehtäviä koejakson ja osaamiseen perustuvan arvioinnin kautta toiseksi suurimmalla erikoisalalla. **Muutoksilla olisi merkittäviä vaikutuksia yliopistoille ja koko työterveyshuollon erikoisalalle:**

Osaavan henkilökunnan saaminen ja pitkäjänteinen sitouttaminen vaikeutuu.

Erikseen määritettävä avustuksen jako viiden yliopiston kesken tarkoittaisi luonnollisesti vuosittaista neuvottelua rahanjaosta loppuvuodesta, sen jälkeen, kun STM:n asetus on annettu kullekin vuodelle. Itsenäisten yliopistojen erilaiset prosessit eivät suoraan keskustele keskenään nyt eikä lähiaikoina, joten tarvittavan resurssin järjestelyistä aiheutuisi merkittävää ylimääräistä haittaa toiminnalle. Kaikissa yliopistoissa rahoituksen pitkäjänteisyyttä edellyttävien henkilöstö- ja taloushallintojen käytäntöjen vallitessa muutoksesta myös koituisi ilmeistä työsuhteiden katkonaisuuden ja vaikeasti hallittavan vaihtuvuuden vaaraa. Neuvottelujen aikataulu ei mahdollista merkittävien työsuhteiden jatkoa kalenterivuosien yli, koska asetus on yleensä tullut loppuvuodesta, jolloin myös työsuhteet ovat olleet katkolla.

Korvaus ei riitä kliinisten opettajien palkkakuluihin.

Yliopistojen kokopäiväiset ja osa-aikaiset kliiniset opettajat ovat keskeisen tärkeitä toimijoita professorien tukena. Erikoisalan opetus ja koordinaatio ei onnistu ilman heidän työpanostaan. Asetusaluonnoksessa rahoitusta esitetään vähennettäväksi. Nyt esitetty 73 000 €/ yliopisto ei riitä täysiaikaisen kokeneen kliinisen opettajan vuotuisiin palkka- ja muihin kustannuksiin.

Työterveyshuollon virtuaaliyliopiston ja siihen liittyvien yliopisto-opettajien kaikkia kustannuksia ei saada katettua.

Yliopistojen yhteinen työterveyshuollon virtuaaliyliopisto on ainutlaatuinen ja esimerkillinen muille erikoisaloille ajantasaisen (ja jatkuvasti päivitetyn) kurssi- ja koulutustarjontansa takia. Sen merkitys erikoislääkärikoulutuksen uudistuksen tukemisessa on merkittävä. Arviointikäytäntöjen uudistusta osaamisperusteisuuden suuntaan ja koejakson järjestämistä on tuettu virtuaaliyliopiston kautta ja lisätuen tarve on ilmeinen. Se tarjoaa tasapuolisesti tukea kautta koko maan sekä kouluttajalääkäreille että koulutettaville. Rahoituksen vähentäminen kohdistuu sekä verkkopedagogien (yliopisto-opettajat) palkkoihin että tuotettaviin sisältöihin. Virtuaaliyliopiston toimintasuunnitelman ja sitä vastaavan rahoituksen vuosittainen neuvottelu on haastavaa yliopistojen prosessien erillisyyden vuoksi, mutta tällä momentilla koulutusta tukevat ratkaisut ovat nopeampoisempia kuin klinisen opettajan momentilla ja yliopistorajat ylittävä yhteistyö on saatu tukemaan kokonaisuutta.

Lisäksi kouluttajakorvauksia pitäisi lisätä koskemaan koejaksoa

Käsityksemme mukaan kaikilla muilla erikoisaloilla koulutus-EVO-korvauksia maksetaan koejaksonkin ajalta. STM asetuksen 55/2020 ja siitä seuranneen OPS-uudistuksen ohjaamana olimme pakotettuja kesken rahoituslain asetuskauden rajaamaan kouluttajakorvauksiset 24 kk pituuteen liittyen työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksen työterveyshuoltojaksoon. Ratkaisu oli kompromissi ja se on jo osoittautunut käytännössä pulmalliseksi, kun korvauksia ei makseta koejaksolla. Vaikka erikoisala on erillisjärjestelyin nopeasti ottanut osan koejakson ohjauksesta hoidettavaksi virtuaaliyliopiston kautta, koejaksojen arviointi valtakunnallisessa verkostossa ei ole mahdollista ilman koulutuspaikkojen panosta. Luontevaa olisikin saattaa kouluttajakorvaukset koskemaan myös koejaksoa, vähintään osittain, asetuksessa koejakso erikseen mainiten.

Lausuntonamme esitämme, että asetusluonnosta muutetaan siten, että

- 1. klinisen opettajan avustukseen osoitettava summa osoitetaan jatkossakin kullekin yliopistolle erikseen, entisen 81 000 euron suuruisena.**
- 2. yhteisen virtuaaliyliopiston kustannuksiin myönnetään jatkossakin 400 000 euron avustus, jota lisäksi tuetaan klinisen opettajan avustuksen momentilta mahdollisesti yli jäävällä osuudella.**

3. koulutuspaikoille osoitetaan vähintään 975 000 euron avustussumma ja käynnistetään selvitystyö avustussumman kasvattamiseksi, jotta koulutuspaikoille mahdollistettaisiin korvaukset 6 kk koejaksolta ja työkyvyn arviointi- ja kuntoutusjaksot 24 kk työterveyshuoltojaksos lisäksi.

Itä-Suomen yliopiston työterveyshuollon oppialan toiminnalle rahoituslain ja asetuksen mukainen avustus kliinisen opettajan palkkaamiseen ja virtuaaliyliopistolle on täysin välttämätön edellytys. Työterveyslaitoksen avustus puolestaan mahdollistaa tärkeitä Työterveyslaitosjakson erikoistumispaikat. Aivan keskeinen osa koulutusta toteutuu kentän koulutuspaikoilla kouluttajalääkärien henkilökohtaisen ohjauksella. Toimipaikkakoulutuksessa ja oppimisen arvioinnissa tarvitaan lisääntyvässä määrin yliopiston tukea, kun siirrytään osaamisperusteiseen arviointiin. Rahoituslain mukaiseen toimintaan varattavan avustuksen kokonaismäärän riittävyttä tuleekin jatkossa arvioida palvelujärjestelmän muutoksia tarkoin seuraten. Kaikki työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksen toimijat näkevät ilmeisen tasokorotuksen tarpeen 2,9 miljoonan euron kokonaissummassa.

Itä-Suomen yliopisto pitää tärkeänä STM:n asetuksen säätämistä vuodelle 2021 työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksen toteutumisen turvaamiseksi. Esitämme luonnokseen yllä olevaa kolmea muutosta.

Turussa 20.11.2020

Tuula Oksanen
työterveyden professori